

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra hudební výchovy

**Jaroslav Kocian a jeho vliv
na hudební rozvoj města Ústí nad Orlicí**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: PhDr. Petra Bělohávková, Ph.D.

Oponent práce: doc. PhDr. Stanislav Pecháček, Ph.D.

Pavλίna Boušková

Český jazyk – Hudební výchova

Praha 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Jaroslav Kocian a jeho vliv na hudební rozvoj města Ústí nad Orlicí“ vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Petry Bělohlávkové, Ph.D. V práci jsem použila jen pramenů a literatury, které uvádím v přiložené bibliografii.

.....

Praha, 30. 3. 2011

Resumé

Bakalářská práce „Jaroslav Kocian a jeho vliv na hudební rozvoj města Ústí nad Orlicí“ je zaměřena na Kocianovo působení v Ústí nad Orlicí – od dětství, činnosti v Cecilské hudební jednotě, pořádání koncertů ve městě až po umělcovu smrt. Cílem je shrnout Kocianovo umělecké působení v Ústí nad Orlicí, charakterizovat osobnost Jaroslava Kociana z různých úhlů pohledu a poukázat na jeho schopnost probudit v Ústí obrovské hudební nadšení. Svou ochotou a příjemným vystupováním, organizátorskými, houslovými, pěveckými, dirigentskými dovednostmi a spoluprací s ústeckými hudebníky přispěl k pozdvižení kulturní úrovně města. Vlivem působení Jaroslava Kociana a dalších nadšených muzikantů se bohaté hudební tradice Ústí ještě více upevnily a přetrvaly dodnes v podobě vyhlášené Základní umělecké školy Jaroslava Kociana, Komorního orchestru Jaroslava Kociana, festivalu „Kocianovo Ústí“ a Kocianovy houslové soutěže.

Summary

Bachelor dissertation „Jaroslav Kocian and his influence on the musical development of the town of Usti nad Orlici " is focused on his activities in Usti nad Orlici. This has been described since his childhood, his presence in Cecilia Musical Society, the time of holding concerts in the city until the artist's death. The aim is to summarize Kocian artistic activities in Usti nad Orlici, to characterize the personality of Jaroslav Kocian from different poin of views and to highlight his ability to awake great musical enthusiasm in Usti. His tremandous willingness combined with his other abilities such as organizing events, playing violin, singing and conducting led to increase the cultural level of the city. Due to the influence of Jaroslav Kocian and other enthusiastic musicians with a rich musical tradition the town Usti is still famous today. Especially, Elementary Music School of Jaroslav Kocian, Chamber Orchestra of Jaroslav Kocian, Festival "Kocian's Usti" and Kocian's Violin Competition are well known and the most important institutions.

Obsah

1 Hudební život a tradice města Ústí nad Orlicí do roku 1803	8
2 Cecilská hudební jednota	10
2. 1 Založení Cecilské hudební jednoty	10
2. 1. 1 Zakladatelé Jednoty	10
2. 2 Vliv Cecilské hudební jednoty na kulturní rozvoj města – od založení po současnost.....	11
2. 3 Ústečtí hudebníci a významní členové Cecilské hudební jednoty v souvislosti s Jaroslavem Kocianem	12
3 Osobnost Jaroslava Kociana – životní osudy umělce	15
3. 1 Rodinný původ Kocianů	15
3. 2 Kocianovo dětství v Ústí nad Orlicí.....	16
3. 3 Kocianovo studium na konzervatoři v Praze – první odloučení od rodného Ústí.....	18
3. 3. 1 Ve třídě profesora Ševčíka.....	19
3. 4 Kocianova umělecká dráha a zahraniční působení	20
4 Kocianovo působení v Cecilské hudební jednotě a koncertování v Ústí	21
4. 1 Hudební začátky v Jednotě	21
4. 2 Jaroslav Kocian a činnost v Cecilské hudební jednotě od dob studií na pražské konzervatoři	24
4. 2. 1 Mezi lety 1896–1901	24
4. 2. 2 Rok 1903 – Sto let trvání Cecilské hudební jednoty	25
4. 3 Kocian a Ústí mezi lety 1913–1950.....	26
4. 3. 1 1950 – rok Kocianova úmrtí	28
5 Jaroslav Kocian a vztah k rodnému městu, spoluobčanům, rodině a kolegům	30
6 Jaroslav Kocian a jeho vliv na kulturní rozvoj Ústí nad Orlicí	33
6. 1 Kocianovo jméno ve spojitosti s jeho odkazem.....	33
6. 1. 1 Základní umělecká škola Jaroslava Kociana v Ústí nad Orlicí.....	34
6. 1. 2 Kocianova houslová soutěž	35
6. 1. 3 Komorní orchestr Jaroslava Kociana.....	36
Závěr.....	39
Seznam použitých zkratk	41
Bibliografie	42
Seznam příloh	44

Úvod

Ústí nad Orlicí, město s bohatou hudební historií, se nachází v Pardubickém kraji. Ústí je rodištěm mnohých hudebníků, kteří působili na významných světových scénách. Vzpomeňme Jaroslava Kociana, Bohuše Herana, Jana Ludevíta Lukese, Leopolda Jansu, Františka Pecháčka a dalších. Ti všichni pevně zapustili své hudební kořeny právě v Ústí. Zůstalo tu po nich takové muzikantské prostředí, na které navazuje ještě nynější nová generace ústeckých hudbymilovných občanů.

O hudební dění a tradice v našem městě se zajímám delší dobu, což je důvod, proč výběr tématu ke zpracování byl pro mě snadný. Navštěvovala jsem Základní uměleckou školu Jaroslava Kociana, kde jsem se dozvíдалa mnoho informací o ústeckých muzikantech. Život, umění a kulturní vliv Jaroslava Kociana na Ústí mě natolik upoutal, že jsem se rozhodla pro jeho podrobnější zpracování. Pravidelně sleduji Kocianovu houslovou soutěž a již šestým rokem jsem členkou Komorního orchestru Jaroslava Kociana. Ústecké hudební prostředí je mi známé, a proto pro mě práce s tímto tématem byla potěšením.

Hudební minulost města a osobnost Jaroslava Kociana je pro Ústí důležitým a oblíbeným námětem, narazila jsem tedy na dostatek dostupných materiálů. Hlavní prameny pro mě představovaly životopisné publikace o Jaroslavu Kocianovi, které zpracovali pracovníci ústeckého archivu a muzea, starší vydání Ústeckých kulturních zpravodajů, almanachy, kniha Paměti Cecilské hudební jednoty a odkaz Jaroslava Kociana, který je uložen v Městském muzeu. Též jsem pracovala se vzpomínkovými dokumenty Kocianových kolegů a rodinných příslušníků, synovce Vladimíra Černého a korepetitora Vladimíra Polívky. Pokusila jsem se o porovnání různých pohledů dobových ústeckých muzikantů. Jejich vzpomínky jsem využila k charakterizování osobnosti Jaroslava Kociana a jeho působení v Ústí, posléze i jeho vlivu na nynější ústecký hudební život a vznik hudebních institucí. Během zpracovávání tématu jsem použila metodu přímou. Tato bakalářská práce rozhodně nezahrnuje podrobný životopisný popis ústeckého houslového virtuosa. Soustřeďuje se na zkoumání jedné oblasti jeho činnosti, detailně se zaměřuje na souvislost jeho osoby, Cecilské hudební jednoty a města. Mnoho biografických informací tedy není uvedeno, některé jsou připomenuty pouze zkratkovitě.

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První dvě úvodní kapitoly se ještě přímo nezabývají hlavním tématem bakalářského úkolu. V nich čtenáře seznamuji s hudebním pro-

středím, stručnými hudebními dějinami Ústí a Cecilskou hudební jednotou, jejímž nejvýznamnějším členem byl právě Jaroslav Kocian. Třetí kapitola je věnována Kocianovu původu a životu. Je sestavena pouze z událostí souvisejících s Ústím nad Orlicí. Čtvrtý oddíl práce zahrnuje Kocianovo působení v Cecilské hudební jednotě a organizaci koncertů. Tato kapitola je zpracována nejrozsáhleji a měla by také tvořit těžiště celého bakalářského úkolu. V páté kapitole jsem se pokusila o charakterizaci Kocianovy osoby jako prostého člověka s vlastními zájmy, tedy i nehudebními. K dotvoření celkového pohledu na Kocianův osobní život a povahu mi pomohly publikace Kocianova synovce MUDr. Vladimíra Černého a korepetitora Vladimíra Polívky. V poslední kapitole se věnuji především odkazu Jaroslava Kociana. Oddíl je propojen s problematikou vlivu tohoto houslového virtuosa na hudební dění v Ústí.

Potřebné materiály a dokumenty mi poskytla Okresní knihovna města Ústí nad Orlicí, Knihovna a archiv Městského muzea v Ústí nad Orlicí a památky uložené v archivu Základní umělecké školy Jaroslava Kociana.

1 Hudební život a tradice města Ústí nad Orlicí do roku 1803

Město Ústí nad Orlicí bylo založeno v 2. polovině 13. století. Jeho vznik souvisí s kolonizací probíhající v povodí řeky Tiché Orlice a Třebovky. Již od doby svého vzniku město vynikalo především v hospodářství a kultuře, mimo jiné se zde nacházelo všechno potřebné vybavení středověkého města. Ústí se stalo pravděpodobně sídlem Viléma z Drnholce, na jehož kolonizační činnost dohlížel král Václav I. a později Přemysl Otakar II. V novém městě záhy vznikla fara a kostel. V této době byla veškerá kulturní činnost spojena s působením církve, proto byl i hudební život ve městě spjat s farou a kostelem. Počátky ústeckého „muzicírování“ souvisejí s produkcí duchovních písní. V dokumentech se také nalézají záznamy o zbraslavském klášteře a litomyšlském biskupství, které zřejmě ústeckou chrámovou hudbu podporovaly.¹

Významnou kapitolou, která se odrazila v kulturní historii města, jsou husitské války. V roce 1425 husitské vojsko dokonce Ústím procházelo. Při této příležitosti zazněl i chorál „Kdož jsú boží bojovníci“. Vlivem husitského hnutí, které ovlivnilo i novou podobu hudby, se ústecký kostel dostal do rukou kališnické církve.²

Brzy po skončení husitských válek při ústeckém kúru vzniklo literátské bratrstvo složené z amatérských hudebníků, měšťanů. Hlavním cílem bratrstva byl rozvoj chrámové vokální hudby. Prvním dokladem o existenci literátského bratrstva je bohatě zdobený kancionál, jenž vznikl roku 1588.³ Dokazuje vysokou úroveň zdejších hudebníků. Kancionál nyní řadíme k nejvýznamnějším hudebním památkám 16. století. V době vzniku kancionálu se již současně rozvíjela i instrumentální hudba.

Většina středověkého obyvatelstva získávala potřebné znalosti a schopnosti v rodině, v okolí a v učení u mistra. Školní vzdělání v té době nebylo nezbytné. V českých městech školy vznikaly až v průběhu druhé poloviny 16. století. Vyučovalo se zde čtení, psaní, počty, liturgický zpěv a základ latiny. Městští učitelé měli také nezanedbatelný vliv na kulturní dění v obci. Mezi nejznámější ústecké kantory patřil Vaněk Šneydrle (kolem roku 1543), Jan Humpolecký, Jan Elefant, Jan Štětina a další.

Třicetiletá válka na čas utlumila rozvoj kultury v Ústí. Roku 1637 již existovalo katolické literátské bratrstvo, které však nadále používalo výše zmíněného kališnického kancionálu.

---

¹ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 9.

² tamtéž

³ tamtéž

Následující doba protireformační kladla velký důraz především na instrumentální chrámovou hudbu.

Na pozdější hudební a kulturní vývoj města měl vliv příchod chrudimského rodáka Jana Leopolda Mosbendera. Během svého děkanského působení v letech 1773–1776 povznesl duchovní a hudební život obce na vysokou úroveň. V Ústí vybudoval budovu děkanství a nový kostel. Svými stavbami významně ovlivnil charakteristický vzhled města, který je patrný dodnes.⁴

Nepříznivým obdobím pro rozvoj města byla doba josefínských reforem. Ve snaze o omezení církevních nákladů byly roku 1784 zrušeny literátské kůry. Měl nastat návrat k vokální hudbě s doprovodem varhan. V Ústí se z neznámých důvodů činnost literátského bratrstva podařilo udržet. Na přelomu 18. a 19. století se však vlivem rozporů uvnitř kůry hudební život ve městě přestal rozvíjet.⁵

Na počátku 19. století bylo Ústí malé a chudé město. Nemělo polnosti, proto bylo pro něj důležité především tkalcovství a soukenictví. Podnikaví jednotlivci se svými výrobky odjížděli za hranice země, začaly se jim otvírat nové možnosti a oni toužili po lepší práci a výdělcích. U ústeckých podnikatelů se postupně rozvíjel smysl pro krásno, které nalézali v provozování zpěvu a chrámové hudby. Město se začalo k hudbě upínat čím dál víc. Téměř každý v Ústí na něco hrál nebo zpíval.⁶

„Když si představíme toto malé městečko, asi nás napadne otázka, odkud vlastně pramenila bohatá hudební tradice, která na počátku 19. století byla charakterizována větou „V Oustí umí každý housi“. Z historického průzkumu vyplývá, že na hudební tradici se podílelo několik různých podnětů: literáti, ústečtí kantorů, osobnost Jana Leopolda Mosbendera, ale také ruční tkalcovství, sebevědomí ústeckých měšťanů, vzory hudebníků, kteří odešli do Vídně, a místní Muzická společnost.“⁷

---

⁴ SEKOTOVÁ, V. *200 let trvání Cecílské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. s. 10 - 13. ISBN 80-239-2168-1.

⁵ ŠELF, V. a KOL. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 11.

⁶ ROLLEROVÁ, M. *Rodnému městu Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. s. 10.

⁷ SEKOTOVÁ, V. *200 let trvání Cecílské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. s. 10. ISBN 80-239-2168-1.

2 Cecilská hudební jednota

Provozování hudby ve městě vycházelo z tradice literátského bratrstva. Muzikanti se nechali inspirovat vídeňskou „Společností umělců hudebních“, která byla založena roku 1771 dvorním kapelníkem Florianem Gassmannem. Tato organizace sloužila jako vzor k vytvoření nového hudebního seskupení. Informace z vídeňského hudebního života Ústí zprostředkoval ústecký rodák, muzikant a houslista působící ve Vídni, František Martin Pecháček (1763–1821).

Za přímého předchůdce Cecilské hudební jednoty se pokládá „Muzická společnost“ ústeckých hudebníků, která se scházela od osmdesátých let 18. století. Toto volné sdružení hudbymilovných měšťanů, které se věnovalo především chrámové instrumentální hudbě, po roce 1795 rozšířilo svůj název na „Muzickou společnost zdejšího municipálního města“. I přes tyto aktivity však na konci 18. století chrámová hudba upadala.

2. 1 Založení Cecilské hudební jednoty

Na schůzi hudbymilovných občanů města byla roku 1803 založena „Sjednocená muzikantská společnost“. Stalo se tak zejména z podnětu muzikantů, kteří ještě pamatovali kulturní rozkvět města, Jana Ziziuse, Jana Jahody a Jana Stehna. Na den založení (22. listopadu 1803) připadal svátek sv. Cecílie, patronky hudby. „*Odtud „Jednota sv. Cecílie k pěstování hudby kostelní“, stručně – Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí.*“⁸

Cecilská hudební jednota se zprvu věnovala výhradně hudbě chrámové, časem došlo k rozšíření jejího působení i na oblast skladeb světských - v roce 1820 byla založena ústecká kapela.

2. 1. 1 Zakladatelé Jednoty

Za jednoho ze zakladatelů Jednoty je považován Jan Vojtěch Zizius. Působil jako starosta Ústí nad Orlicí a významně se podílel na rozvoji města. Roku 1795 bylo s jeho přičiněním Ústí nad Orlicí povýšeno na municipální město⁹, což velmi pozitivně ovlivnilo hudební

⁸ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 11.

⁹ V období pozdního feudalismu (od poloviny 18. století) město, ve kterém se vedle závislosti na vrchnosti projevoval i zřetelný správní vliv státní moci (krajského úřadu), zejména v hospodářských a soudních záležitostech. (OPTIMUS s. r. o. CoJeCo – Vaše encyklopedie [online]. 1999 – 2011. [cit. 2011-6-6]. Dostupný z WWW: http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=62446&title=municip%ED%20m%ECsto&s_lang=2

dění. Zizius byl dlouholetým členem literátského kůru, poté působil v „Muzické společnosti municipálního města Ústí nad Orlicí“. Roku 1776 se stal varhaníkem v ústeckém kostele. Roku 1803 se zasloužil o vznik Cecilské hudební jednoty a do své smrti v roce 1810 vykonával funkci jejího prvního staršího.

Druhým zakladatelem Jednoty byl vyučený soukeník, vynikající houslista, zpěvák a všestranný hudebník, Jan Nepomuk Jahoda. Mezi jeho výborné studenty patřil například Matěj Josef Sychra, Leopold Jansa nebo František Martin Pecháček. Jan Nepomuk Jahoda je též autorem jedné z nejstarších dochovaných rukopisných her, „*Selská rebelie aneb nesmyslné pozdvížení*“, která pochází z osmdesátých let 18. století.

Za třetího zakladatele je pokládán Jan Stehno, původním povoláním soukeník, později byl považován za nejlepšího houslistu ve městě.¹⁰

2. 2 Vliv Cecilské hudební jednoty na kulturní rozvoj města – od založení po současnost

Cecilská hudební jednota sehrála v hudební historii města velmi významnou roli. S její činností se pojí většina jmen výborných ústeckých hudebníků, z nichž nejuznávanějším byl Jaroslav Kocian.¹¹ „*Orthův a Sládkův Typograficko – statistický Slovník Čech z roku 1870 píše o Ústí nad Orlicí, že zaujímá mezi městy, která hudbu a zpěv pěstují, jedno z předních míst.*“¹²

Členové Cecilské hudební jednoty přispěli k založení a rozvoji všech hudebních institucí ve městě. Jednota přežila obě světové války i období komunistického režimu a zanedlouho oslaví 210 let svého trvání.¹³

Od roku 1983 se schola Cecilské hudební jednoty zapojuje do zpěvu liturgických textů téměř každou neděli. Na repertoáru má více než 200 skladeb renesančních i soudobých autorů. Sbor zkouší pravidelně v sobotu večer přibližně 2 hodiny a v létě vyjíždí na soustředění. K nejoblíbenějším skladatelům sboru CHJ patří G. P. da Palestrina, T. L. de Victoria, A. Michna z Otradovic, J. Olejník, P. Eben, B. Korejs a jiní. V posledních letech sbor pořádá také koncerty duchovní hudby a významně se podílí na organizaci Festivalu duchovní hudby

---

¹⁰ SEKOTOVÁ, V. *Měšťanské tradice*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí, 2007. s. 3 - 7. ISBN neuvedeno.

¹¹ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 11.

¹² SEKOTOVÁ, V. *Měšťanské tradice*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí, 2007. s. 7. ISBN neuvedeno.

¹³ ROLLEROVÁ, M. *Zpěv mého domova*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. s. 39 - 40.

svaté Cecílie v Ústí nad Orlicí již od jeho založení v roce 1996. V letech 1983 až 2007 scholu CHJ řídili manželé Oldřich a Marie Heylovi, kteří ji přivedli k velkému rozkvětu. V současnosti ji umělecky vede paní Cecílie Pecháčková.¹⁴

2. 3 Ústečtí hudebníci a významní členové Cecílské hudební jednoty v souvislosti s Jaroslavem Kocianem

Město Ústí nad Orlicí se může pyšnit velkým množstvím významných hudebníků. Ústečtí umělci se často prosadili i na světových pódiiích a školách. Nebylo však vždy snadné se v rodových spojitostech orientovat. V některých rodinách se hudební umění dědilo z otce na syna či vnuka. Často však mohla být jmenná vazba náhodná.¹⁵

Julius Kocian

(22. 5. 1852, Ústí nad Orlicí - 31. 10. 1913, Ústí nad Orlicí)

Již od dětství vynikal jako sopranista s absolutním hudebním sluchem. Od útlých let působil jako fundatista křížovnického kláštera v Praze a vokalista kostela křížovníků. Jeho spolužákem zde byl Otakar Ševčík.¹⁶ Po absolvování učitelského ústavu v Praze nastoupil kantorskou dráhu ve svém rodišti, kde spolu s Janem Mazánkem vytvořil nerozlučnou dvojici, která po dlouhá léta ovlivňovala hudební dění v Ústí, především rozvoj vokální hudby. Za přispění Julia Kociana byla roku 1873 založena „Společnost mladých sil pěveckých a hudebních“, z níž se utvořilo pěvecké kvarteto, později rozšířené na okteto. V témže roce 1873 se oženil s Marií Korábovou, její mladší sestru Barboru si vzal Jan Mazánek. „*V roce 1883 se Kocianům po dvou dcerách narodil syn Jaroslav, který si na svět přinesl i velký talent budoucího houslového virtuosa, talent, který padl naštěstí na úrodnou půdu rodinného zázemí a bohatého muzikálního života.*“¹⁷

Julius Kocian si ke kantorskému platu přivydělával jako učitel zpěvu a houslí a o žáky neměl nouzi. Ze svých poznatků z výuky sestavil houslovou školu - „*Základové hry na housle*“, kterou vydal roku 1888 v Olomouci. Mimo jiné byl Julius Kocian činný i ve spolku dobrovolných hasičů a divadelních ochotníků, aktivně se podílel i v Cecílské hudební jednotě. Jako první také ovlivnil obrovský talent syna Jaroslava, dal mu pevné základy houslové hry.

---

¹⁴ AUTOR NEUVEDEN. Sbor Cecílské hudební jednoty [online]. datum neuveden. [cit.2011-3-21]. Dostupný z WWW: http://www.sbor.cz/detail_sbor.php?id=10813&PHPSESSID=a0f

¹⁵ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 11.

¹⁶ Později působil jako pedagog houslové hry, učitel syna Julia Kociana, Jaroslava.

¹⁷ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 20.

Julius Kocian, Jaroslavův otec, vytvořil nezapomenutelnou kapitolu v hudebních dějinách Ústí. „Byl to nevšední hudebník, zpěvák, sbormistr, houslista, violista, komorní hráč, dirigent, ale i velký divadelní herec i režisér, hudební pedagog, spisovatel a velký organizátor společenského, kulturního a hudebního života.“¹⁸

Jan Mazánek

(13. 5. 1851, Hostovice u Dašic - 29. 12. 1937, Ústí nad Orlicí)

Po absolvování učitelského ústavu v Hradci Králové nastoupil na místo kantora do Ústí nad Orlicí, kde také působil jako zpěvák, varhaník, pianista a violoncellista. Stal se členem Cecilské hudební jednoty. Vydal třídílný spis - „*Vyučování zpěvu na školách obecných a měšťanských*“ a „*Cvičebnici zpěvu dle not pro žáky škol obecných*“. Aktivně se podílel také na rozvoji ústeckého divadelnictví.¹⁹

Petr V. Kocian

(7. 1. 1864, Ústí nad Orlicí - 4. 1. 1931, Ústí nad Orlicí)

Základy hudebního vzdělání získal od V. Sychry²⁰ a Jana Mazánka. Byl mladším bratrem Julia Kociana a strýcem Jaroslava Kociana. Studoval v Praze na varhanické škole a na doporučení prof. J. Förstera získal místo varhaníka ve vyšebrodském klášteře, kde také opisoval staré církevní skladby, jimiž později rozmnožil archiv Cecilské hudební jednoty. Mezi lety 1891–1931 působil v Ústí nad Orlicí jako ředitel kůru. Jeho dcerou byla ústecká spisovatelka Marie Rollerová-Kocianová.²¹

František Špindler

(15. 2. 1881, Ústí nad Orlicí - 16. 1. 1922, Ústí nad Orlicí)

František Špindler byl výborný ústecký skladatel, klavírista a dirigent. Již od dětství často vystupoval na koncertech jako varhaník nebo klavírista. Spolupracoval s Jaroslavem Kocianem a doprovázel ho na jeho prvním turné po Anglii a Americe, kam si dokonce troufal odjet bez notového materiálu. „*U sólisty je to samozřejmé a nutné, ale doprovazeč musí svůj part ovládat bezpečně a dokonale, aby měl takovou odvahu. List „The Examiner“ např. napsal: „Pokud jde o doprovazeče Frant. Špindlera, tu nutno doznati, že od časů Mrs. Merxové,*

¹⁸ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 21.

¹⁹ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 18 - 19.

²⁰ Tehdejší ředitel kůru. V mládí působil v Brně jako fundatista augustiánského klášteře, tam se naučil hře na klavír a hoboje. V Ústí nad Orlicí působil jako muzikant, účetní a soukenný mistr. Byl členem Cecilské hudební jednoty. Petr Kocian byl jeho synovcem. Jeho syn Josef Cyril byl také významným ústeckým muzikantem.

²¹ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 23.

kteřá doprovázela Sarasateho, jsem takového neslyšel. Hudební citění Kocianovo a Špindlerovo splývá.“²²

Špindler také působil jako skladatel, jeho *Fantasie pro hoboj a orchestr* byla roku 1919 premiérována Českou filharmonií, jeho *Lístek do památníku*, věnovaný Jaroslavu Kocianovi, vyšel tiskem.²³

Bohuš Heran

(7. 2. 1907, Ústí nad Orlicí - 4. 5. 1968, Praha)

Své hudební nadání zdědil po matce – výborné klavíristce, která mu také dala dobré hudební základy hry na housle a klavír. Od devíti let se učil hře na violoncello u Jana Mazánka. Nakrátko se v Brandýse nad Orlicí stal žákem Hanuše Wihana.²⁴ Pražskou konzervatoř pro své výborné výsledky a hudební dovednosti dokončil o dva roky dříve, poté pokračoval studiem na mistrovské škole konzervatoře v Praze a získal stipendium francouzské vlády ke studiu ve Francii, kde pobýval dva roky. První angažmá získal ve Švýcarsku. Roku 1930 byl povolán do Prahy, kde působil jako koncertní mistr a sólista Symfonického orchestru Československého rozhlasu po dobu třiatvaceti let. Poté se věnoval pedagogické činnosti na konzervatoři v Praze a na brněnské JAMU. Za svoji činnost obdržel řadu významných ocenění.²⁵ Roku 1959 stál u zrodu Kocianovy houslové a Heranovy violoncellové soutěže.^{26, 27}

---

²² ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 23.

²³ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 24.

²⁴ Hanuš Wihan – vynikající český violoncellista, v Brandýse nad Orlicí pobýval na letním bytě. Zemřel roku 1920. Dnes nám umělcovu památku připomíná činnost Wihanova kvarteta.

²⁵ 1955 – vyznamenání *Za vynikající práci*

1965 – titul „zasloužilý umělec“

1966 – státní vyznamenání *Za zásluhy o výstavbu*

1967 – rodné město Ústí nad Orlicí jej jmenovalo „čestným občanem“

²⁶ Heranova violoncellová soutěž se koná v Ústí nad Orlicí od května roku 1968 každým druhým rokem a je určena mladým violoncellistům do šestnácti let. Soutěžící jsou rozděleni do dvou věkových kategorií a absolutní vítěz získává titul „laureáta Heranovy violoncellové soutěže.“

²⁷ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 27 - 28.

3 Osobnost Jaroslava Kociana – životní osudy umělce

(22. únor 1883, Ústí nad Orlicí – 7. březen 1950, Praha)

Jaroslav Kocian byl český houslový virtuos, působil také jako významný pedagog a hudební skladatel. Narodil se do ústecké hudební rodiny Julia Kociana a Marie Kocianové, rozené Korábové.

„Ústí nad Orlicí – Jaroslav Kocian. To jsou dvě jména, která dala českému lidu mnoho. Ústí – Jaroslava Kociana a Jaroslav Kocian své umění.“²⁸

3. 1 Rodinný původ Kocianů

Jaroslav Kocian se narodil v době hudebního rozkvětu Ústí nad Orlicí. Jaroslava již v dětství ovlivnila atmosféra městských trhů a staročeských poutí, kdy bylo v obci mnoho českých i německých venkovanů. Hudba a zpěv v té době zaplnily ústecké hospody a ulice.²⁹

Kocianové přišli do Ústí v 18. století, avšak nezůstali zde natrvalo. Jedním ze zakladatelů slavného rodu Kocianů byl soukeník František Kocian, který se do Ústí přistěhoval a oženil se s ústeckou dívkou. František Kocian a Anna Kalvodová se z Ústí nad Orlicí odstěhovali na Moravu do Slavkova. Tam byli oddáni roku 1809, čtyři roky po „bitvě tří císařů“. Roku 1816 se manželům narodil syn Petr, kterého v jedenácti letech poslali do matčina rodiště, do Ústí. Zde se vyučil soukeníkem, oženil se s dcerou soukenického mistra Nováka, Annou. Založil tak početný rod Kocianů v Ústí. Z jejich šestnácti dětí přežilo však pouze jedenáct. Petr byl prvním Kocianem, který v Ústí prožil téměř celý život. Měl vliv i na hudební vývoj svého vnuka Jaroslava. K Ústí ho připoutala jeho manželka Anna, která pocházela z hudební rodiny, a vřelá atmosféra města. Petr neuměl hrát na žádný hudební nástroj, ale byl výborným zpěvákem.

Petr Kocian se již také věnoval muzice a stal se činným členem Cecilské hudební jednoty a později ji řídil v šestičlenném výboru. Z jejich čtyř synů vynikal především Julius a Petr.

Petru Kocianovi postupně přibývala vnoučata, z nichž se odlišovali dva chlapci. Starší syn Romana Kociana³⁰ netoužil po hudbě a houslích, ale zato projevoval výtvarné nadání, rád

²⁸ ŠLAJS, A. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Pardubice: Krajský dům osvěty, 1958. s. 6.

²⁹ SEKOTOVÁ, V. *Jaroslav Kocian a Cecilská hudební jednota*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Nadační fond Mistra Jaroslava Kociana, 2003. nestr. ISBN 80-86042-79-0

³⁰ Roman Kocian – syn Petra Kociana, bratr otce Jaroslava Kociana, Julia. Strýc Jaroslava Kociana.

pracoval s hlinou. Quido se později stal talentovaným sochařem. Naopak Juliův syn Jaroslav od dětství miloval hudbu.³¹

3. 2 Kocianovo dětství v Ústí nad Orlicí

Kocianovi bydleli v Rychnovské ulici (od 22. února 1983 ulice Mistra J. Kociana), č. p. 31 v Ústí nad Orlicí, kde se jim po dvou dcerách narodil syn Jaroslav. Žili zde společně se spřízněnou rodinou Mazánkových. Tento dům i s malým hospodářstvím patřil rodičům paní Marie, Dominikovi a Barboře Korábovým. Zde se od počátku rozvíjel nevídaný hudební talent světlovlasého modrookého chlapce.³²

Již od útlého věku se u Jaroslava projevovala láska k hudbě. Rád poslouchal služebnou Františku, která mu zpívala národní písně. Hoch se často snažil napodobovat otce a strýce,³³ k předstírání hry na housle používal dvě polínka nebo vařečky a k tomu si broukal. „*Zato ten druhý chlapec, Julkův, neodkulil se daleko od stromu. Sotva se na nohou drží, každou chvíli klopýtne, ale nepouští z rukou svou nejmilejší hračku, dvě vařečky, na které ustavičně „hraje“. Neúnavně vylézá na starý dřevěný kufř, skleněnými dveřmi nakukuje do pokoje, ve kterém otec vyučuje své žáky houslím. Žádný se jej neptá, čím bude, ale jakmile doroste dětská ručka tak, aby je udržela, už jsou tu drobné housličky a dítě si přestává hrát a začíná svou velkou a krásnou hru.*“³⁴ Své první housle dostal od otce již ve třech letech a ihned si je oblíbil. Mezi jeho houslové „pokusy“ patřily národní písničky *Když jsem husy pásala* a *Já jsem z Kutné Hory*. Od doby prvního veřejného vystoupení ho pyšný otec Julius vyučoval houslové hře podle not z Malátovy školy, ale jen tehdy, když se k výuce sám Jaroslav přihlásil. Malý chlapec sledoval při učení otcovy žáky a většinu skladeb rovnou zkoušel napodobit. Než nastoupil do školy, uměl z paměti zapsat píseň do notové osnovy.

15. 9. 1888 byl předčasně přijat do první třídy, kde velmi dobře prospíval. Jako nejmladší z čtyřiašedesáti žáků měl jediný ze třídy samé jedničky. Kromě toho se také zdokonaloval v houslové hře.³⁵

Malý chlapec nevěděl, co je strach. Slečna notářová, která ho doprovázela, se ho před vystoupením zeptala: „*Jaroušku, nemáš trému?*“ hoch k ní udiveně zvedl modré oči a odpověděl: „*Když já, slečno, nevím, co to je.*“³⁶

³¹ ROLLEROVÁ, M. *Zpěv mého domova*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. s. 50.

³² ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 17 - 18.

³³ Julius Kocian a Jan Mazánek

³⁴ ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 16.

³⁵ PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 9. ISBN neuvedeno.

V březnu roku 1893 vzal Julius Kocian svého desetiletého chlapce představit na konzervatoř do Prahy. Profesor houslové hry Antonín Bennewitz posoudil Jaroslavovu hru velmi pozitivně. Otcí však poradil, ať syna nechá ještě nějaký čas doma, aby si upevnil podlomené zdraví. Jaroslav krátce zahrál a ředitel byl nadšen: „Což, přijat je. Ale chcete-li ho dát rovnou do rakve, tak ho tady nechte.“³⁷ Jaroslav byl zklamán. Z myšlenek na konzervatoř mu zbyl jen obraz ředitele Bennewitze: „Všiml sis tati, jaký měl ten pan ředitel voči? Modrý jak kousky nebe! „To víš, že všiml, chlapče! Von to je skoro náš krajan, je rodák z Přívratu na Oustec-ku.“³⁸

Při této návštěvě hlavního města mladý umělec poznal svého budoucího učitele a otcova přítele Otakara Ševčíka. 5. března 1893 se jako nastupující profesor konzervatoře v Praze představil v Rudolfinu provedením *Vieuxtempsova koncertu E dur*. Jaroslav svého pedagoga jako sólistu slyšel poprvé. Kocian se po návštěvě Prahy vrátil zpět do Ústí, kde po následující tři roky pokračoval ve studiu houslové hry u Zábrodského a nadále samostatně koncertoval v okolních obcích. Věnoval se též divadlu - poprvé vstoupil na divadelní prkna v pohádkové hudební hře učitele Kunstovného *Čarovné housle*, ve které ztvárnil hlavní postavu.³⁹

Doma se svou rodinou a kamarády Jaroslav strávil ještě tři šťastné roky. Rozumná výchova rodičů mu poskytovala potřebnou volnost, pohyboval se na zdravém vzduchu, koupal se v řece, sáňkoval, běhal a bruslil, cvičil v Sokole, jezdil na kole a otužoval se.⁴⁰

„To je dětství – Oust', starý kůr, stará „Cecilie“ – jejímž čestným členem „s prominutím tax“ je od svého devátého roku – škola, lesy, kamarádi.“⁴¹

---

³⁶ ROLLEROVÁ, M. *Zpěv mého domova*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. s. 53.

³⁷ PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 9. ISBN neuvedeno.

³⁸ ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 12.

³⁹ POSLEDNÍ, J. a kol. *Jaroslav Kocian 125 let*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2008. s. 23. ISBN 978-80-7405-006-0.

⁴⁰ ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 21.

⁴¹ ROLLEROVÁ, M. *Vzpomínky na Jaroslava Kociana*. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 17.

3. 3 Kocianovo studium na konzervatoři v Praze

– první odloučení od rodného Ústí

Roku 1896 Kocian úspěšně ukončil měšťanskou školu a mohl tedy přistoupit k řádným přijímacím zkouškám na konzervatoř v Praze. Před celým profesorským sborem začal hrát Bériotův *Koncert G dur č. VII.* Po čtyřech taktech byl zastaven profesorem Ševčíkem, který seděl za pianem. „*Zvedl ruku a zvolal: „Ten je můj“. A bylo po zkoušce.*“⁴² Když Ševčík zjistil, že Jaroslavův otec je se synem také v Praze, bylo obnoveno jejich staré přátelství. Rozhodně to ale u přísného Ševčíka neznamenalalo zajištění protekce pro nového studenta, spíše naopak.

„*V Ústí nad Orlicí jsou krásné lesy – vraťte se tam a učte se drvoštěpem, muzikant z vás nikdy nebude.*“⁴³ Takto se na mladého nadějného studenta Jaroslava rozčlilil profesor J. B. Foerster. Po dlouhém výkladu o krátké výslovnosti italského „adagia“ zazpíval mladý hoch falešným mutujícím hlasem „adážió“. Byl zřejmě myšlenkami někde v kopcích a lesích okolo Ústí nad Orlicí. Později profesor Foerster tento svůj mylný výrok několikrát rád odvolal.⁴⁴ Foerster se též záhadně vyjadřoval k otázce Jaroslavova rodiště. Chlapec tyto poznámky nemohl pochopit, hochovu strýci Novákovi bylo však Foerstrovo chování vůči Jaroslavovi i samotnému Ústí hned jasné: „*To ti, chlapče, snadno vysvětlím. Pan profesor je regenschorim u svatého Víta na Hradčanech. Mezi svými vokalisty měl jednou tři chlapce od nás z Ústí. A ti holomci si spletli chrám svatého Víta s divokou Afrikou a prováděli tam panu regenschorimu taková alotria, že on chudák ještě dnes vzpomíná na Ústí jen s naježenými vlasy.*“ Tak odtud zřejmě pramenila Foerstrova počáteční nevráživost vůči Kocianovi a vůbec celému Ústí.⁴⁵

Všechny tyto radosti i starosti mladý Jaroslav popisoval v nesčetných dopisech rodičům a ústeckým přátelům. Obyvatelé města začali žít Kocianovými pražskými úspěchy. K podrobným dopisům houslista přikládal i účty. V jednom z nich se objevila bílá mašlička a šaty. To už přátelé tušili, že Jaroslava čekají významné koncerty. Pan Mazánek, tatínek Julius a strýc Petr se vydali do Prahy na koncert a po příjezdu domů ústeckým muzikantům o všem vyprávěli. Za úspěchy začínajícího umělce stál velký kus námahy v podobě každodenního několikahodinového cvičení. K rychlejšímu nácviku repertoáru napomáhal obrovský

⁴² PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 9. ISBN neuvedeno.

⁴³ ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 17.

⁴⁴ tamtéž

⁴⁵ THIELE, V. *Úsměvy Jaroslava Kociana*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. s. 9 - 10.

talent a absolutní hudební sluch. Nejlépe se Jaroslavovi cvičilo v ateliéru sochaře, bratrance Quida.⁴⁶

3. 3. 1 Ve třídě profesora Ševčíka

Žákem konzervatoře se Kocian stal v roce 1896. V tomto roce se změnil vztah k profesoru Ševčíkovi. Dříve ho Jaroslav vnímal jako posluchač umělce, nyní jako student učitele. Mezi učitelem a žákem se zanedlouho vytvořil velice krásný, vřelý vztah, což byl ten nejlepší předpoklad pro úspěšnou společnou práci a vynikající výsledky.

Chlapcův nesmírný hudební talent doslova rostl pod vedením Jaroslavova otce Julia, učitele Josefa Zábrodského, a především geniálního pedagoga a Juliova přítele, Otakara Ševčíka. Profesor Ševčík zakrátko Kociana zařadil mezi své nejlepší žáky. Jeho hudebnímu rozletu napomáhala fenomenální paměť a hudební všestrannost. S přehledem zvládal všechny učitelovy vysoké požadavky, proto ho Ševčík poslal do světa již po pěti letech studia oproti obvyklým šesti nebo sedmi rokům. Ke Kocianově hře se jeho profesor houslí roku 1898 vyjádřil takto:⁴⁷ „*Letos bude u mne absolvovat znamenitý houslový talent, Jan Kubelík. Mám však o dva roky mladšího malého blondáka Jaroslava Kociana a ten bude ještě lepší.*“⁴⁸

Jaroslav se též rychle učil hře na klavír a kompozici ve třídě Antonína Dvořáka.⁴⁹ Nezažíval však pouze radostné pocity. Z počátku byl zdrcen Ševčíkovými vysokými požadavky, potřebnou brilantní techniku mohl získat pouze houževnatým a úmorným cvičením. Psal lítostivé dopisy rodičům do Ústí: „*Moji drazí rodiče! Nezlobte se tuze na mne, ale já si myslím, že houslista ze mne nebude. Vždyť já vlastně nic neumím a pan profesor Ševčík mne dal hned na začátku do klasy, kde je Moravec, Procházka, Emanuel Ondříček. Já to nikdy nezmůžu, co oni dovedou. A dnes mne pan profesor dal do třídy ještě vyšší mezi Lhotského, Kubelíka, Krejsu, Suchýho a Koubu. Jsem zdrcený a všichni na mne hledí jak pávi na holuba. Prosím Tě, tatínku, myslel – lis to s tím obuvnictvím doopravdy, tak já bych rád...*“ Tento dopis však zůstal bez odpovědi.⁵⁰

⁴⁶ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 17.

⁴⁷ V té době byl patnáctiletý Jaroslav ve druhém ročníku konzervatoře.

⁴⁸ ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 10.

⁴⁹ ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 21 - 22.

⁵⁰ PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratřenci Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 10. ISBN neuvedeno.

3. 4 Kocianova umělecká dráha a zahraniční působení

Kocian měl obrovské předpoklady k úspěchu, ale oproti jiným houslistům byl v nevýhodné pozici. Byl příliš skromný, nevyžadoval reklamu a propagaci a neměl ani dobrého pořadatele koncertů. Chyběly mu vlastnosti umělce, který se umí prosadit a zviditelnit. Zůstala mu stydlivost venkovského chlapce, kterou se před publikem snažil překonávat. Kocian nestál o slávu a okázalost. Nebyl ješitný ani pyšný na své dovednosti. Do světa vyjížděl s přáním budovat jméno českého národa, konzervatoře v Praze, profesora Ševčíka a rodného města Ústí nad Orlicí. Mezi posluchači však vítězil i přes své zdánlivé nedostatky. Publikum si získal svým klidným vystupováním a pokorným jednáním. Přesto, že se proslavil již po celém světě, rád zavítal i do malých českých měst, kde mu vystoupení přineslo pouze zanedbatelný finanční zisk. Vlastnil řadu zahraničních ocenění, setkával se se světovou aristokracií a milionáři, ale před lidmi se tím nikdy nechlubil, dokonce ani rodina o všech jeho zásluhách nevěděla. Navždy zůstal skromným českým muzikantem.⁵¹

Během svého aktivního uměleckého působení Kocian koncertoval takřka po celém světě. Jeho první daleká cesta směřovala do Anglie. Poté s pianistou a kamarádem z Ústí, Františkem Špindlerem, putovali přes oceán do Ameriky, kde je čekalo namáhavé půlroční koncertní turné. V Americe se ústečtí hudebníci projevovali jako upřímní čeští vlastenci. V této tradici zde po deseti letech následovali Antonína Dvořáka.

Jaroslav a František posílali domů radostné pozdravy a nadšené místní kritiky. Svět pomalu začal objevovat malé město Ústí nad Orlicí. Občané doslova žili úspěchy dvou ústeckých rodáků. Měšťané hledali na mapách, kde právě chlapci vystupují, čekali na pestrobarevné pohlednice a fotografie. V tomto duchu obyvatelé města prožívali i následující Jaroslavovo cestování po Asii, Rusku i Africe a po návratu ho vždy nadšeně vítali.⁵²

---

⁵¹ ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 23.

⁵² ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 17.

4 Kocianovo působení v Cecilské hudební jednotě a koncertování v Ústí

Rok 1883 byl významným hned ve dvou směrech. Cecilská hudební jednota slavila osmdesáté výročí svého založení a na svět přišel velký umělec Jaroslav Kocian. Toho roku Jednota zaznamenala nejhojnější počet nově příchozích členů.⁵³

Kocian s Cecilskou hudební jednotou spolupracoval po celý život. Vždy byl ochoten zde koncertovat nebo pomáhat s organizací jakékoliv hudební akce. Cecilská hudební jednota pro Jaroslava představovala velkou hudební rodinu, prostředí, ve kterém jako malý chlapec poprvé vystupoval.

Kocianův hudební talent silně ovlivnilo právě rodinné zázemí, město a Cecilská hudební jednota. Na vývoj Jaroslavovy citovosti, intelektu a lásky k rodnému městu se podílelo ovzduší chudého města, prostý lid, soukeníci, tkalci a řemeslníci.⁵⁴

„Malé město miluje a hýčká své zázračné dítě, které nikdy nezhrdlo tím, co dovede. S každým se zastaví, s každým promluví. František Špindler má příbuzné v Řetové, kde by také rádi slyšeli toho Kociana hrát, ale v zimě tu není a v létě se pro samou práci člověk do města nedostane. Nu, to je snadná pomoc. Do týdne jsou na vratech řetovských stodol nalepeny velké, pyšné plakáty, ručně psané: „Nejen do Ameriky, ale také do Řetové přijede hrát Mistr Kocian.“ A Jaroslav jde se svou veselou družinou přes lesy a kopce, housličky v ruce a není hezčího koncertu a většího potlesku, jak tenkrát v řetovské hospodě.

Jaroslav zůstává náš, i když ho stále víc a více půjčujeme světu.“⁵⁵

4. 1 Hudební začátky v Jednotě

Kocianovo první vystoupení se konalo v jeho necelých pěti letech, 22. listopadu 1887 na výroční slavnosti Cecilské hudební jednoty. Malý chlapec zahrál po bohoslužbě, představil se ve spolkové místnosti Jednoty zvané v „Dolnici“. Za doprovodu otcovy kytary zahrál Jaroslav 24 národních písní. Od té doby se Kocian stal výkonným ústeckým muzikantem. Každý rok na slavnosti „Cecilky“ oslňoval svým houslovým uměním, čistou intonací a technickou obtížností nově nastudovaných skladeb.⁵⁶

⁵³ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 150.

⁵⁴ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian a jeho Ústí. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 2, s. 25.

⁵⁵ ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 18.

⁵⁶ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31.

Smysl pro humor se u Jaroslava začal projevovat již ve čtyřech letech. Bylo to právě na již zmíněné výroční slavnosti Cecilské hudební jednoty. Po přehrání 24 národních písní ho otec vybídl, aby zahrál něco jen pro dědu. Chlapec spustil *Když se ševci ženili*. Přítomní posluchači to pochopili a rozesmáli se. Zároveň si malý houslista vysloužil od dědy první honorář, pohlavek, se slovy: „*Ty kluku nějak brzy začínáš.*“ Dědeček Petr Kocian totiž býval v mládí soukeníkem, poté ševcem.⁵⁷

Roku 1888 vystoupil pětiletý Kocian na slavnosti Cecilské hudební jednoty podruhé. Zahrál za doprovodu o dva roky staršího pianisty Františka Špindlera, syna druhého staršího Jednoty.⁵⁸

Malý Jaroslav byl obdařen bezvadnou intonací a čistým, jasným sopránem. Velice dobře také četl z listu, a proto byl už od útlého dětství žádaným a pohotovým zpěvákem na ústeckém kůru. V kostele ho často na varhany doprovázel regenschori, kterým byl strýc Petr.⁵⁹

Na počátku devadesátých let 19. století činnost a horlivost členů Jednoty ochabla. To byl zřejmě i důvod, proč z této doby nemáme informace o koncertech a Jaroslavových vystoupeních. V průběhu následujících dvou let se Kocian na Ceciliánských slavnostech určitě také představoval. „*Z té doby je zachována řada Jaroslavových dětských kompozic národních písní pro sólový hlas i pro sbory s doprovodem smyčců nebo piána.*“⁶⁰

V sedmi letech chlapec dokončil Malátovu školu, Mazasovy i Kreutzerovy etudy a otec již na jeho schopnosti nestačil. Svěřil ho tedy do rukou svého přítele, právníka a vynikajícího houslového pedagoga, Josefa Zábrodského.⁶¹ Výsledky své nové práce Jaroslav opět představil na slavnosti Cecilské hudební jednoty 21. listopadu 1891, kde bravurně předvedl náročný repertoár, Beriotovu *Baletní scénu* a Allardovu *Fantazii na motivy Gounodova Fausta*.⁶² Někteří lidé Kocianův talent připodobňovali k nadání velkých umělců, jakým byl Mozart nebo Smetana.

„*Zdá se věru pravdě nepodobné, aby desetileté dítě hrálo koncerty od Beriota nebo Allarda. Avšak mladý Kocian nejen že je hraje, ale on je hraje s takovou lehkostí a značnou již silou tónu, s takovou jistotou a takovou hbitostí, že žádná poloha, žádná obtíž nečiní mu pře-*

⁵⁷ ČERNÝ, V. *Co vím o veselém strýci Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. s. 6.

⁵⁸ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31.

⁵⁹ ČERNÝ, V. *Co vím o veselém strýci Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. s. 10.

⁶⁰ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31.

⁶¹ Josef Zábrodský – dřívější žák profesora a ředitele pražské konzervatoře Antonína Bennewitze, autor „Paměti“

⁶² PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 9. ISBN neuvedeno.

*kážek ve hře plynne a čisté. Vše hraje z paměti, v nejtěžších místech zachovává úplný klid, nejmenší hnutí v obecnstvu, nepatrná chyba doprovodu neujde jeho bystrému sluchu i zraku. Tím více se musíme divit tomu, že mladý houslista je nejen výkonným umělcem, ale také hudebním skladatelem.*⁶³

Roku 1892 začal talentovaný chlapec veřejně koncertovat v okolních městech za doprovodu klavírního korepetitora Františka Špindlera. Při výroční slavnosti vystoupil se dvěma Allardovými koncertními skladbami pro housle. Jaroslav působil jako první houslista v kvartetu Cecilské jednoty. Svými mistrovskými výkony vzbuzoval u členů Jednoty takové nadšení, že byl na návrh městského starosty a dlouholetého člena Jednoty Františka Sychry jmenován čestným členem Jednoty s prominutím tax - a to ve věku pouhých devíti let.⁶⁴ Otec Julius však přísně dbal na to, aby syn nebyl ochuzen o bezstarostné dětství. Nedopustil, aby se z něj stala pouhá hudební atrakce a loutka. Přestože pilně cvičil na housle, byl tento nezbedný a energický chlapec vídán při všech dětských hrách.⁶⁵

V rámci pěvecko-hudebního programu pěveckého okteta roku 1893 Kocian vystoupil s Beriotovým *VIII. koncertem*. Již tradičně hrál na oslavě Cecilské hudební jednoty⁶⁶ a koncertoval se smyčcovým orchestrem. Z těchto let nám jsou známé i umělcovy skladbičky - „*Kompozice Jaroslava Kociana*“.⁶⁷

V tomto roce (1893) utrpěla Cecilská jednota velkou ztrátu úmrtím svého druhého staršího - Františka Špindlera.⁶⁸ Na jeho místo byl shromážděním zvolen Jaroslavův otec, Julius Kocian. Téhož dne byl čestným členem Jednoty jmenován autor „*Paměti*“ Josef Zábrodský.

Roku 1894 se Kocian ujal hry prvního partu v Mozartově *Kvartetu č. 18* a ve vlastní skladbě, kvartetu *Směs národních písní*, ve kterém účinkoval spolu s Norbertem Fišerem. Aktivně se též účastnil provedení Hniličkovy *Mše*, Pauknerova *Graduale* pro sólové housle (Jaroslav Kocian), violu (Josef Zábrodský) a doprovod varhan. V prosinci Jednotu zasáhla smrt prvního staršího - Václava Sychry. Na jeho místo byl jednomyslně dosazen dosavadní druhý

---

⁶³ SYCHRA, C.: Kocian v hudebním životě města Ústí nad Orlicí. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 28.

⁶⁴ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 158.

⁶⁵ PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratřenci Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 9. ISBN neuvedeno.

⁶⁶ Devadesát let trvání.

⁶⁷ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31 - 32.

⁶⁸(1846 – 1893), otec Jaroslavova kamaráda a korepetitora Františka Špindlera mladšího. Zasloužil se o rozkvět Jednoty a povznesení místní kapely.

starší -Julius Kocian.⁶⁹ Na sklonku roku 1894 Jaroslav koncertoval v Ústí s Beriotovým *VII. koncertem*.

Roku 1895 Kocian vystoupil v Ústí při akademii učitelského sboru měšťanské školy. Přednesl zde Ernstovu *Elegii* a svoji skladbu *Směs národních písní* pro troje housle s doprovodem harmonia. V Cecilské hudební jednotě se Jaroslav zhostil interpretace Allardovy *Fantazie na motivy z Gounodova Fausta* pro housle.

Mezi lety 1892–1895 také uspořádal koncerty v okolních obcích - dvakrát v Dolní Dobrouči, dvakrát v Kyšperku (dnešní Letohrad), dvakrát v Rychnově, České Třebové a Bydžově.⁷⁰

4. 2 Jaroslav Kocian a činnost v Cecilské hudební jednotě od dob studií na pražské konzervatoři

Jaroslav byl vždy ochotný v Ústí uspořádat koncert a vypomoci tak členům Cecilské hudební jednoty. Do svého rodiště se navracel vždy rád. Ani působení po celém světě mu nezabránilo v tom, aby svojí občasnou přítomností nadále mohl ovlivňovat ústecké kulturní dění.

4. 2. 1 Mezi lety 1896–1901

Během svého studia na konzervatoři Kocianovi pražské kulturní prostředí sice učarovalo, ale přesto stále s láskou vzpomínal na své rodné Ústí. Domů jezdil pouze na Vánoce nebo na prázdniny, kdy ochotně vypomáhal též v orchestru Cecilské hudební jednoty.⁷¹

Roku 1896 vystoupil ve spolku Tetín s Allardovou *Fantazií na motivy Gounodova Fausta*. 2. září 1897 zahrál na akademii studentstva Vieuxtempsovu *Fantazii*.⁷²

V době pražských studií neopustil prostředí Cecilské hudební jednoty, ale svou činnost v ní ještě prohloubil. Roku 1898 vytvořil z mladých zpěváků a instrumentalistů Pěvecko-hudební KOLO, které se stalo významným seskupením Jednoty. V srpnu roku 1898 Kocian s tímto souborem uspořádal akademii, které se zúčastnil mužský sbor, smyčcové kvarteto

---

⁶⁹ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí*, vydané na památku stoletého jejího trvání. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 159 - 162.

⁷⁰ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31 - 32.

⁷¹ PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. s. 11. ISBN neuvedeno.

⁷² AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 32.

a sextetu s Kocianem jako primariem. Uplatnil se zde i jako pianista a sbormistr. 30. srpna 1899 kvarteto KOLA na další své akademii provedl Čajkovského *Kvartet D dur, op. 11*.⁷³

Při ústecké pěvecko-hudební akademii studentstva Kocian dirigoval smíšený sbor, zároveň hrál sólový part Paganiniho *Reje čarodějnic* a účinkoval jako primárius ve 3. větě Smetanova kvarteta *Z mého života* a ve Dvořákových valčících. Tímto nevídaným hudebním výkonem mladý umělec dokázal svou neobyčejnou hudební všestrannost.⁷⁴

Významným členem hudebního spolku KOLO byl pianista a Kocianův přítel František Špindler a posluchač pražské konzervatoře, virtuos na piston⁷⁵ Norbert Fišer mladší.⁷⁶

Po ukončení konzervatoře se Kocian svému rodišti poprvé představil veřejným vystoupením 17. 9. 1901. Svého kolegu si tehdy přišel poslechnout i František Ondříček, hudební skladatel Karel Weis a profesor Ševčík.⁷⁷

4. 2. 2 Rok 1903 – Sto let trvání Cecilské hudební jednoty

V roce 1903 slavila Cecilská hudební jednota stoleté výročí. Spolu s Pražskou jednotou umělců hudebních byla jedním z nejstarších hudebních spolků v Čechách. Na oslavu této události se konal veřejný jubilejní koncert, byla uspořádána výroční schůze členů Jednoty a byly vydány její „*Paměti*“.⁷⁸

Na zorganizování této oslavy se aktivně podílel také Kocian. Umělec za doprovodu klavíristy Františka Špindlera dokončoval své první významné turné po Americe, ale přesto s vřelou ochotou a radostí přijal úkol přípravy akce. V Ústí se na něj spoléhalo jako na organizátora celého programu oslav. Představil se také v roli dirigenta i sólisty. Program Kocian uspořádal tak, aby byly zastoupeny skladby významných ústeckých rodáků – hudebních skladatelů.⁷⁹ Kocian na tomto hojně navštíveném koncertě, konaném ve dvoraně Frimlova hotelu v Ústí 29. srpna 1903, vystoupil s Jansovým *Houslovým koncertem fis moll*, dále pak hrál v kvartetu, doprovázel písně, řídil sbory a dirigoval. Na jubilejním koncertě, který měl neví-

⁷³ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 170.

⁷⁴ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 31 - 32.

⁷⁵ dechový nástroj žesťový

⁷⁶ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 170.

⁷⁷ POSLEDNÍ, J. a kol. *Jaroslav Kocian 125 let*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2008. s. 26. ISBN 978-80-7405-006-0.

⁷⁸ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 171.

⁷⁹ V programu zazněly skladby od Leopolda Jansy, Aloise Hniličky, Josefa Cyrila Sychry, Františka Pecháčka, Františka Špindlera a dalších.

daně velký ohlas, ještě vystoupil koncertní pěvec Jan Bouchal, klavírista František Špindler, pistonista Norbert Fišer a další. Koncert navštívili i hosté z Prahy, šéfredaktor „Pražských novin“ JUDr. Josef Svátek, čestný člen Jednoty, a Karel Tůma, spolupracovník „Národních listů“. „*Jak krásně zněly ženské (smíšené) i mužské sbory, jak výborně zněl orchestr, jak vše sálalo uměleckým zápallem a jak rukou mladistvého mistra vedeno bylo k bouřlivým úspěchům.*“ („*Pražské noviny*“ ze dne 2. září 1903)⁸⁰ U příležitosti oslav byla založena nová kniha „*Paměti*“. V nové textové úpravě byla provedena starobylá hymna Cecilské hudební jednoty, „*Zavzni, hudbo, v celé kráse.*“

Závěrečný koncert jubilejních oslav se konal ve dvoraně hotelu „Friml“ v neděli 29. listopadu pod názvem „Dozvuky slavností stoletého trvání Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí“.⁸¹

4. 3 Kocian a Ústí mezi lety 1913–1950

V lednu roku 1912 byl devětadvacetiletý Kocian jmenován čestným členem ústeckého pěveckého spolku Lukes.⁸²

V roce 1913 se v Ústí konala velká událost. Tělovýchovná jednota Sokol pořádala župní cvičení a zároveň se otvírala nová školní budova s tělocvičnou. Jaroslav Kocian se opět podílel na pořádání celé akce. Sólově zahrál Beethovenovy *Romance*, řídil provedení Smetanovy *České písně* v podání ústeckého pěveckého spolku Lukes a druhé Beethovenovy *Symfonie D dur* zahrané orchestrem Cecilské hudební jednoty.⁸³

Rok 1913 byl pro Jaroslava vesměs rokem nešťastným. Zemřel mu milovaný otec. Jaroslav náhle ztratil člověka, který věrně a s nadšením sledoval každý jeho krok. Počínající válka změnila Jaroslavovi život. Vzala mu mnoho dobrých přátel, odnesla radostné, bezstarostné mládí a chuť do života. Jedinou útěchou pro něj zůstávaly housle.⁸⁴

5. září roku 1915 Kocian opět vystoupil v Ústí. Na programu byly dva Mozartovy koncerty provedeny za doprovodu místních hudebníků a pěveckého seskupení Lukes. Uvedené skladby houslista s amatéry dokázal poctivě secvičit. Jedním Kocianovým pravidlem bylo, že

⁸⁰ ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. s. 177.

⁸¹ tamtéž

⁸² AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 32.

⁸³ LAHULEK, J.: Kocian mezi ústeckými hudebníky. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 149 – 154.

⁸⁴ ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 17.

nikdy nestanovoval datum koncertu předem. Jeho odpověď zněla: „Až to půjde.“ Za tyto koncerty pro Ústí Kocian žádný honorář nepobíral.⁸⁵

Po vzniku Československa Kocian opět koncertoval po celé republice a v této době se vydal na svou poslední zahraniční cestu. Potom již Jaroslava čekalo místo profesora pražské konzervatoře. Občané Ústí si doma říkali: „*Tak náš Jaroslav bude učit tam, kde se sám učil.*“⁸⁶

8. září 1921 umělec provedl v Ústí s tamějším Orchesterálním sdružením Tartiniho *Ďáblův trilek*, Joachimovu *Romanci*, Bruchův *Koncert g moll* a Dvořákův *Mazurek*. Tento náročný program řídil vamberský dirigent Antonín Bednář, ale nácvik orchestrálních partů vedl Kocian osobně.

Dále pak houslový virtuos vystoupil v Ústí 31. 5. 1925 u příležitosti slavnostního odhalení památníku osvobození a v září téhož roku uspořádal celovečerní koncert s ústeckým Orchesterálním sdružením. Při samostatném koncertě 11. 9. 1926 byl Kocian jmenován čestným občanem města.

Rok 1929 přinesl 20. výročí činnosti Orchesterálního sdružení. Oslavný koncert se ale příliš nevydařil. V Kocianově podání měl na vystoupení zaznít Mozartův *Houslový koncert D dur* a Beethovenův *Houslový koncert D dur*. Umělec byl však nemocný a koncert musel být předčasně ukončen.⁸⁷ U houslového virtuosa se totiž projevila nervová choroba. Kocian trpěl utkvělou představou, že některé tóny hraje falešně, a proto se časem rozhodl houslové hry zanechat.⁸⁸ Ústecká hudební veřejnost sledovala další vývoj umělcovy choroby a všichni doufali v jeho brzké uzdravení. Jaroslav často vzpomínal na doby svých studií a na profesora Ševčíka. Jako interpret se houslím odcizil, ale práci v hudebním prostředí neopustil. V Ústí dirigoval koncerty svého talentovaného žáka Jiřího Straky při příležitosti svých padesátých narozenin.

Poslední vystoupení Kociana se konalo roku 1939. Bylo to dvojí provedení jeho *Slavnostní mše* s pěveckým spolkem Lukes. Jednou byla přednesena ve zdejším divadle, podruhé

---

⁸⁵ LAHULEK, J.: Kocian mezi ústeckými hudebníky. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 149 – 154.

⁸⁶ ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 19.

⁸⁷ LAHULEK, J.: Kocian mezi ústeckými hudebníky. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 149 – 154.

⁸⁸ PEKOVÁ, J. *Múzy Kocianova rodu*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. nestr. ISBN neuvedeno.

v kostele.⁸⁹ Téhož roku byl umělec předčasně penzionován. Nemoc mu pomáhala překonávat pouze láska k práci a studentům.⁹⁰

Roku 1943 město naposledy poctilo žijícího rodáka Kociana u příležitosti oslav jeho šedesátých narozenin. Koncert v rámci hudebních pátků Orchesterálního sdružení se konal v divadle. Tehdy umělcův výborný žák, Václav Snítal, přehrál téměř všechny Kocianovy skladby za klavírního doprovodu Antonína Malátka.⁹¹

4. 3. 1 1950 – rok Kocianova úmrtí

7. března 1950 se na ústecké radnici objevil černý smuteční prapor a divadlo plné ústeckých občanů se přišlo rozloučit s mrtvým. „*Tichounce, takřka neslyšně rozhrnuje se opona a oči všech dívají se do černé tmy. Pak z ní začne něco lehounce prosvítat, zář roste a najednou plný, zlatý svit dopadne na krásnou, chlapeckou hlavu, v očekávání dychtivě pozdvíženou. A ze staré, obehnané desky, natočené ještě při prvním zájezdu do Ameriky, nese se do všech srdcí milovaná Wieniawského kompozice na píseň „Vy hvězdy zářivé.“*

Až srdce zabolí, že tato troska je jediné, co nám zůstalo z kouzelného umění zázračného dítěte malého muzikantského města. To, několik skladeb a těm, kdož ho poznali, mnoho krásných myšlenek a vzpomínek na velkého umělce a dobrého člověka.“⁹²

Na sklonku života měl Kocian přání, aby byl po smrti uložen k rodině do společné hrobky Kocianových a Mazánkových na místním hřbitově. Tak se také stalo po pohřbu konaném za obrovské účasti spoluobčanů v březnu 1950. Za několik let byly umělcovy ostatky převezeny do Prahy a uloženy na vyšehradském Slavíně.

Ústečtí měšťané Kocianovi oplatili jeho oddanost čestným členstvím v mnoha hudebních spolcích. Jeho jméno nese ústecká Základní umělecká škola, Komorní orchestr Jaroslava Kociana i proslavená Kocianova houslová soutěž, která je nejkrásnější oslavou jeho památky. Na rodném domě je umístěna pamětní deska a před ústeckým Roškotovým divadlem se nachází Kocianova busta.⁹³ V šedesátých letech po něm město pojmenovalo ulici v centru města. 11. září 1926 se Městské zastupitelstvo rozhodlo pro udělení čestného občanství ústeckému rodákovi, který ve světě reprezentoval nejen rodné město, ale i celé Československo.⁹⁴ V Lidové škole umění Jaroslava Kociana byla roku 1983 otevřena „Síň ústeckých hudebních

⁸⁹ LAHULEK, J.: Kocian mezi ústeckými hudebníky. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 149 – 154.

⁹⁰ PEKOVÁ, J. *Múzy Kocianova rodu*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. nestr. ISBN neuvedeno.

⁹¹ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3, s. 33.

⁹² ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 19 - 20.

⁹³ AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian a jeho Ústí. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 2, s. 26.

⁹⁴ SEKOTOVÁ, V. *Čestné občanství*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2007. s. 6. ISBN neuvedeno.

tradic“. Měla tehdejšími žákům připomenout slavnou hudební historii města a motivovat je k další práci. V sále domu „U Štěrbů“ dr. Vladimír Černý instaloval téhož roku výstavu nazvanou „Jaroslav Kocian a rodné město“. V Památníku revolučních tradic byla uspořádána výstava ke stému výročí narození Jaroslava Kociana.⁹⁵

---

⁹⁵ ŠUDOVÁ, L. *Jaroslav Kocian a Ústí nad Orlicí*, Hradec Králové, 1992. Diplomová práce na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové na katedře dějin a didaktiky dějepisu. s. 71 - 72.

5 Jaroslav Kocian a vztah k rodnému městu, spoluobčanům, rodině a kolegům

Jaroslav miloval svého otce i matku. Stejně silné citové pouto měl i k dědečkům, babičkám, strýcům, tetám, sestřenicím, bratrancům a celé rozvětvené rodině Kocianů.

Kocian neměl vlastní děti, a proto veškerou svou „otcovskou“ péči a lásku věnoval dětem svých sourozenců. Byl pro ně jako otec a zároveň jako starší kamarád. Vždy podporoval jejich nezbednosti a mnohých žertů se dokonce sám účastnil. Často se synovci pobýval na plovárně, pořádal výlety na kole po okolí Ústí, lyžovali, bruslili, sáňkovali a chodili do přírody. Ve stáří Kocian našel velkou zálibu ve svém sadu. Na jaře se kochal rozkvetlými stromy a na podzim s radostí sklízel jablka, hrušky a jiné plody.

Jaroslav své synovce vedl k zájmu o houslovou hru a umění. O prázdninách s nimi studoval Bachovy *sonáty*, Novákovu *Slováckou suitu* a další skladby. Seznamoval je také s výtvarným uměním, sochařstvím a architekturou. Synovci mu ve všem bedlivě naslouchali a respektovali ho, byl pro ně velkou autoritou. Nikdy si však nevymáhal úctu, nad nikoho se nepovyšoval. O Kocianových úspěších se příbuzenstvo většinou dozvíдалo z tisku nebo od korepetitorů.

Jednoho dne se Kocian po triumfálním turné vrátil do rodného města. Na nádraží ho vítala celá městská rada, Sokolové, hasiči a veteráni, všechny spolky i starosta. Při této slavné události hrála hudba, všude bylo plno květin. Nádraží bylo zaplněno lidmi, jen vlastní rodina umělce chyběla. „*Děti, my s maminkou nepůjdeme a vy také nechodte, my uvítáme Jarouška doma, - to je jeho sláva.*“ Řekl Julius synovi a dcerám, kteří se těž chtěli zúčastnit slavného uvítání. V takové skromnosti probíhala výchova všech dětí, i Jaroslava.⁹⁶

Kocian do Ústí přivedl mnoho svých známých a přátel – umělců. Ústí se tak dostalo do povědomí pražské hudební veřejnosti. Jedny prázdniny zde dokonce strávil i Kocianův profesor, velký turista Otakar Ševčík, který v Ústí vzbudil velký rozruch.

Některé události si však tento skromný umělec často rád připomínal. S hrdostí vzpomínal na jmenování čestným členem Cecilské hudební jednoty ve svých devíti letech, na zkrácené pětileté studium na konzervatoři, po kterém ho profesor Ševčík uznal za zralého umělce. S uspokojením si vybavoval chvíli, kdy byl jako první od smrti Paganiniho vyzván, aby zahrál

---

⁹⁶ ROLLEROVÁ, M. *Zpěv mého domova*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. s. 55 - 56.

na jeho do té doby pečlivě uzavřené housle. Kocianův repertoár byl zřejmě mezi tehdejšími světovými houslisty nejrozsáhlejším, z čehož měl houslový virtuos taktéž upřímnou radost.⁹⁷

Po domově, rodičích, sourozencích a jejich dětech nikdy nepřestal toužit. Ani zahraniční úspěchy a světové uznání mu nedokázaly nahradit rodinu a milované město. V Ústí byl také náležitě oblíben a ctěn. Ve městě byl vždy obklopen lidmi, známými a příbuznými, přátelé ho doprovázeli na starou plovárnu na řece Orlici.⁹⁸ V odpoledních přestávkách mezi cvičením často Kocian vycházel do ústeckých lesů. Houbaření vždy patřilo mezi jeho vášně. Za pěkného počasí plánoval vyjížďky na kole, většinou více než padesátikilometrové. Odpoledne trávil na návštěvách u známých v Kyšperku, Žamberku, Kunvaldu, Vamberku nebo Brandýse. Všude ho kvůli jeho nevšednímu smyslu pro humor a vypravěčskému talentu měli rádi. Ve volných chvílích se také zabýval sbíráním kuchyňských nápisů a textů do památníků. K jeho oblíbeným činnostem patřilo také fotografování zážitků z cest a výletů po okolí řeky Orlice.⁹⁹ Za volných večerů rád vysedával se svými přáteli v oblíbené ústecké vinárně „U strýce Karla“, kde své okolí vždy bavil vtipnými historkami z koncertů.¹⁰⁰ „*A když vzdálen v cizině jsem zalétl vzpomínkou k nám, zjevilo se mi rodné město ozářeno sluncem nejkrásnějších vzpomínek: nejen moji rodičové, nejen moji sourozenci, ale všechny milé tváře, jež jsem se naučil od nejtěplejšího mládí milovat a ctít, vytonuli mi na mysl. A jestliže vy dnes mi děkujete, pak musím já tento dík odmítnouti. Na mně jest, abych vám poděkoval za vaše přátelství, za vaši lásku. Na mně jest, abych vám splácel svůj dluh za to, co mně vždy tak hřeje a konejší. To je láska mých krajanů.*“¹⁰¹

Jeho letní dovolená v Ústí znamenala především hodiny a hodiny cvičení, ani týden odpočinku. V těchto chvílích byl jindy vtipem hýřící Kocian naprosto soustředěný a vážný, zahloubaný do nálady nacvičované skladby.

Na sklonku života měl Kocian dva domovy, oba krásné a pečlivě spravované umělkovou ženou. Ten pražský se nacházel v křížovnickém klášteře s vyhlídkou na Hradčany a Malou Stranu. Do Ústí, do své vilky na hutvaldské stráni, jezdil odpočívat. Na přední bílé straně tohoto domu se i dnes nacházejí virtuosovy iniciály JK a housle s červenomodrobílou trikolo-

⁹⁷ ČERNÝ, V. Jaroslav Kocian – vzpomínky na nezapomenutelného Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 5, s. 32 - 33.

⁹⁸ SYCHRA, C.: Kocian v hudebním životě města Ústí nad Orlicí. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 29 – 32.

⁹⁹ POLÍVKA, V. S Kocianem kolem světa. 1. vyd. Praha: Nakladatelství A. J. Boháč, 1945. s. 9 - 10.

¹⁰⁰ THIELE, V. *Úsměvy Jaroslava Kociana*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. s. 44.

¹⁰¹ ČERNÝ, V. Jaroslav Kocian. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 12, s. 29.

rou. Kocian se zde radoval ze své zahrádky, z křemeňáků, které našel, z vyhlídky na ústeckou radnici a kostelní věž.¹⁰²

Domů se Kocian vracel téměř po každém zahraničním turné. V rodném městě nacvičoval nový program a poté s ním nejdříve koncertoval před ústeckým publikem. V létě pořádal koncerty pro ústecké občany denně. V jeho domě na náměstí si při večerních zkouškách s klavíristou nechával otevřené okno. Každý měšťan se zde na chvíli zastavil a vyposlechl tóny Jaroslavových houslí. Roku 1905 pro Cecilskou hudební jednotu napsal *Slavnostní mši ve starém slohu*. Za svou obětavou práci pro Jednotu, lásku k rodišti a českému lidu byl Jaroslav Kocian považován za lidového umělce. Kocianova srdečná povaha a láska k vlasti se odrazila i v jeho vlastní skladatelské tvorbě.¹⁰³

---

¹⁰² ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana, *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5, s. 19.

¹⁰³ SYCHRA, C.: Kocian v hudebním životě města Ústí nad Orlicí. In KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. s. 29 – 32.

6 Jaroslav Kocian a jeho vliv na kulturní rozvoj Ústí nad Orlicí

Již od mládí se Kocian významně podílel na hudebním dění ve městě. Jako čtyřletý chlapec poprvé představil své houslové umění na slavnosti Cecilské hudební jednoty. Tímto vystoupením probudil ve městě velký zájem o svou osobu a o ústecké hudební dění. O Jaroslavovy pokroky se zajímali nejenom hudebníci Cecilské hudební jednoty, ale též široká veřejnost. Ve městě vzrůstal zájem o hudební produkci a houslovou hru vůbec. Ústí se stalo městem s houslovou tradicí, která přetrvává dodnes. Kocianovy koncerty byly v té době hojně navštěvovány. Každý chtěl slyšet malého ústeckého génia, o kterém se ve městě často mluvilo. Pokleslá úroveň ústecké kultury se přičiněním Jaroslava Kociana opět dostala na vysokou úroveň. Jaroslav svou hudební činností a organizací koncertů velmi obohatil kulturní program města.

Od dob studií na konzervatoři v Praze působil Jaroslav často v Ústí jako pořadatel mnohých koncertů. Svým pečlivým a zodpovědným přístupem k nácvičce přispěl ke zvýšení úrovně ústeckého orchestru Cecilské hudební jednoty, který často též dirigoval. Svým nadšením a odhodláním dokázal hráče strhnout a dovést k nečekaným hudebním výsledkům. Díky Kocianovi se město stalo významným centrem hudebního dění. V Ústí se s Kocianovou účastí pořádaly takové koncerty, které by bez jeho organizace nikdy nebylo možné uskutečnit. Napomohly k tomu především Mistrovy kontakty z pražského prostředí a známosti po celém světě. Jaroslav si snadno získával příznivce svým milým a příjemným vystupováním. Jeho kolegové – muzikanti byli často ochotni s ním spolupracovat na ústeckých koncertech. Bez Kocianova přičinění by se do města zřejmě nikdy nepodívali takoví umělci, jakými byli například profesor pražské konzervatoře Otakar Ševčík nebo houslový virtuos František Ondříček. Jméno významného rodáka Jaroslava Kociana malé město proslavilo takřka po celém světě.

6. 1 Kocianovo jméno ve spojitosti s jeho odkazem

Na počest houslového virtuosa, pedagoga a skladatele je pojmenováno několik institucí, které v Ústí vznikly. Někteří lidé se mylně domnívají, že byly založeny samotným Kocianem, ale mnohé z nich vznikly až několik let po umělcově smrti. Svým názvem uctívají Kocianovu památku a jeho jméno rozšiřují do celého světa. Díky nim se Kocianovo jméno připomíná znovu a znovu dalším generacím a ožívá v nových podobách. Při návštěvě Ústí můžeme na-

příklad najít Kocianovu ulici, navštívit ZUŠ Jaroslava Kociana, na jaře se ve městě pořádá významná Kocianova houslová soutěž a hudební festival „Kocianovo Ústí“. V sousední České Třebové působí Komorní orchestr Jaroslava Kociana. Dokud bude tato tradice nadále ve městě přetrvávat, Kocianův odkaz se nikdy nevytratí.

6. 1. 1 Základní umělecká škola Jaroslava Kociana v Ústí nad Orlicí

Po první světové válce došlo v Ústí k poklesu zájmu o hudbu a úbytku muzikantské mládeže. Právě v této době se zrodila myšlenka založení hudební školy pro soustavnou výchovu mladé hudební generace.

Roku 1938 podal tehdejší dirigent Orchestrálního sdružení Jaromír Lahulek ve výboru sdružení návrh na založení městské hudební školy po vzoru jiných měst. Nová hudební škola měla být otevřena v únoru 1939, ale vzhledem k tehdejší politické situaci k realizaci nedošlo. Na schůzi v červenci 1939 byl zvolen ustavující výbor Kuratoria hudební školy a jeho novým předsedou se stal Jaromír Lahulek. 19. 9. 1939 byl stanoven název Městská hudební škola. Vyučování probíhalo zpočátku v dívčí škole a v budově nového divadla. Následujícího roku 1940 se pak konal první veřejný koncert žáků školy. Od 20. dubna 1943 škola nese jméno Jaroslava Kociana.¹⁰⁴ Prvním ředitelem ústecké hudební školy se v pouhých čtyřiaadvaceti letech stal Antonín Šimeček. Dalšími členy učitelského sboru byli například Jarmila Sychrová (klavír), Antonín Malátek (klavír), Jaromír Lahulek (teorie, dechové nástroje dřevěné), Norbert Fišer (trubka), Josef Budinský (housle). Učitel houslí Eduard Černohorský byl roku 1943 zatčen a umučen nacisty a na jeho místo nastoupila Miloslava Podhajská-Kvasničková.

Ve 40. letech vznikala detašovaná pracoviště školy v okolních vesnicích (Sopotnice, Dolní Dobrouč). Významným přínosem bylo založení tanečního oboru roku 1951. První vyučující se stala Eva Štanclová-Kudrnáčová. O další rozvoj tanečního oboru a jeho nasměrování na oblast scénického tance se zasloužila její dcera, Eva Veverková.

Po odchodu Antonína Šimečka na nové působiště do hudební školy v České Třebové (r. 1958) se ředitelem stal Václav Šmerda.

V roce 1961 byla škola přejmenována na Lidovou školu umění Jaroslava Kociana. K výuce tanečního oboru přibyl ještě obor výtvarný a později literárně-dramatický.

Po odchodu dosavadního ředitele Václava Šmerdy roku 1966 na jeho místo nastoupil jeden z prvních žáků školy, Josef Kněžek. V této době došlo též k dalšímu velkému rozvoji všech oborů školy.

---

¹⁰⁴ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 29 - 30.

Z iniciativy školy vznikly pravidelné „Ústecké hudební pátky“, na kterých účinkovali pokročilí žáci i učitelé. Od roku 1979 se konaly „Hovory s hudbou“, jež navazovaly na tradici úspěšných „Hudebních pátků“. Moderátory cyklu pořadů „Hudebních pátků“ byli Ludmila Hrodková a Pavel Sedláček.

V období oslav 50. výročí založení školy roku 1989 odešel dosavadní ředitel Josef Kněžek a jeho nástupcem se stal PaedDr. Jiří Tomášek, který v této funkci přetrvává dodnes.

Od roku 1994 škola nese svůj dosavadní název, Základní umělecká škola Jaroslava Kociana. V této době se na další činnost velmi negativně projevila účinnost restitučního zákona. Částka za roční pronájem budovy se vyšplhala téměř na jeden milion korun. Škola měla v této době již devět set žáků a zájem veřejnosti stále vzrůstal. Současná budova se pro tak vysoký počet studentů ukázala jako nevyhovující, což bylo dalším podnětem vedoucím k rozhodnutí postavit budovu novou. Roku 2000 byl schválen návrh pro její výstavbu a v roce 2003 byla slavnostně otevřena.

V nových prostorách škola nadále vzkvétá. Její žáci dosahují úspěchů a ocenění v soutěžích ZUŠ i na mezinárodní scéně.¹⁰⁵

6. 1. 2 Kocianova houslová soutěž

Myšlenka uspořádat soutěž pro mladé houslisty ve věku do 16 let se poprvé objevila roku 1959 v učitelském sboru Lidové školy umění Jaroslava Kociana. Na první ročník soutěže 29. května 1959 se sjelo celkem dvaadvacet účastníků převážně z Východočeského kraje, kteří mohou být pyšní na to, že byli na počátku této dnes tak prestižní soutěže. Předsedou poroty prvního ročníku byl ústecký rodák, violoncellista Bohuš Heran.

Úspěch soutěže se dostavil hned po prvním ročníku. Do druhého ročníku se již přihlásilo téměř sto účastníků z Čech, Moravy i Slovenska. Pokleslá úroveň soutěžících houslistů donutila organizátory k vypsání náročnějších povinných skladeb. Účast v soutěži by měla poskytnout příležitost pouze talentovaným mladým interpretům, kterým by otevřela cestu k dalšímu růstu.¹⁰⁶

V sedmém ročníku konání se soutěž rozdělila do čtyř kategorií podle věku. Soutěžící s nejvyšším počtem bodů se stává absolutním vítězem soutěže a přísluší mu titul „Laureáta Kocianovy houslové soutěže“.¹⁰⁷ Desátý ročník byl významný první účastí zahraničních soutěžících. Při dvacátém ročníku bylo vzpomenuo výročí úmrtí Jaroslava Kociana. Na zahajo-

¹⁰⁵ BOUŠKOVÁ, D. *ZUŠ Jaroslava Kociana – historie a současnost*, 2009. s. 2, 3, 4.

¹⁰⁶ SEDLÁČEK, P. Z historie Kocianovy houslové soutěže. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1971. č. 5, s. 17 – 18.

¹⁰⁷ První kategorie do 10 let, druhá do 12 let, třetí do 14 let a čtvrtá do 16 let.

vacím koncertě tohoto ročníku soutěže vystoupil jeden z posledních žáků Kociana, doc. Václav Snítel. Stal se členem poroty a později i jejím dlouholetým předsedou.¹⁰⁸ V čele poroty se dále vystřídalo několik houslových pedagogů a virtuosů, mnohdy i bývalých účastníků soutěže. Namátkou připomeňme prof. Otakara Stejskala (konzervatoř Praha), prof. Ivana Štrause (AMU Praha). Po nich převzal symbolickou štafetu primarius Kocianova kvarteta Pavel Hůla.

KHS získala mezinárodně uznávaný kredit, stala se jedním z prvních členů Evropské asociace mládežnických hudebních soutěží EMCY. Kontakt se soutěží umožňuje porovnávání vzestupu mladých houslových talentů nejenom z České republiky, ale i z mnoha dalších zemí.

Soutěží prošla většina předních českých houslových virtuosů, např. Bohuslav Matoušek (Laureát KHS 1966), Leoš Čepický (Laureát KHS 1981), Pavel Šporcl (Laureát KHS 1986).¹⁰⁹

V současné době je úroveň soutěže velice vysoká a stále stoupá. Každým rokem začátkem května se do Ústí sjíždějí jen ti nejlepší houslisté nejen z Evropy, ale z celého světa. Toto malé město se na několik dní stává centrem veškerého houslového umění talentované mládeže. V posledních letech je soutěž propojena s festivalem „Kocianovo Ústí“, na jehož budování se významně podílí přední český houslový virtuos Jaroslav Svěcený. V průběhu čtyř dnů začátkem května v Ústí zaznívají tóny mladých soutěžících, večer se pozornost přesouvá do divadla nebo do kostela, kde je po celou dobu soutěže připraven bohatý kulturní program koncertů.

Kocianova houslová soutěž již desítky let připomíná a oslavuje jméno ústeckého rodáka a virtuosa, logicky navazuje na bohaté ústecké hudební tradice.¹¹⁰

6. 1. 3 Komorní orchestr Jaroslava Kociana

Založení Komorního orchestru Jaroslava Kociana vyšlo též z již zmíněných bohatých ústeckých muzikantských tradic. Komorní orchestr navázal na činnost Orchesterálního sdružení, které vzniklo po první světové válce za velkého přičinění Jaromíra Lahulka.

Na vedení Orchesterálního sdružení se vedle Lahulka podílel i tehdejší ředitel hudební školy Antonín Šimeček a MUDr. Josef Ehl.¹¹¹ Orchesterální sdružení spolupracovalo s mnohými umělci, jako byl například klavírista Rudolf Firkušný, houslista Jaroslav Kocian

¹⁰⁸ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 29 - 30.

¹⁰⁹ SEDLÁČEK, P. a kol. *Půl století Kocianovy houslové soutěže*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Nadační fond Mistra Jaroslava Kociana, 2008. s. 11, 26, 29. ISBN neuvedeno.

¹¹⁰ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 31 - 32.

¹¹¹ tamtéž

a violoncellista Bohuš Heran. Odvážilo se i k nastudování několika náročných děl české hudební literatury, mezi nimi bylo i Dvořákovo *Stabat Mater* a Smetanovy opery, což byl na amatérský orchestr obdivuhodný výkon. Byl to jeden z mála symfonickým orchestrů Východočeského kraje, a proto se mu nabízela jedinečná možnost skvěle reprezentovat své domovské město i v rámci celé Československé republiky.¹¹² Činnost orchestru, který v Ústí působil více než třicet let, se přerušila pro nedostatek kvalitních hráčů dechové sekce.

Náhradou za zrušené Orchesterální sdružení měl být nejprve Okresní komorní orchestr, ale neměl dlouhého trvání.

Bohuš Heran u příležitosti svého životního jubilea (šedesát let) projevil přání vystoupit s místním orchestrem. Roku 1966 se sešla náhodná skupinka nadšených muzikantů, kteří se pod taktovkou Antonína Šimečka začali připravovat na vystoupení. Jubilejní koncert se uskutečnil 7. února 1967 v ústeckém Roškotově divadle. Heranovi bylo při této události uděleno čestné občanství města Ústí nad Orlicí. S nově vzniklým orchestrem se představil i jako sólista. Zahrál dva violoncellové koncerty od J. Ziky a V. Fialy. První veřejné vystoupení orchestru bylo velice úspěšné a jeho kvalita vysoko ceněna. Výboru Jednotného závodního klubu ROH v Ústí nad Orlicí bylo navrženo, aby tento orchestr zahrnul do nabídky zájmových uměleckých aktivit města. Výbor návrh přijal a zabezpečil potřebné podmínky pro jeho další činnost. Z podnětu Bohuše Herana byl orchestr pojmenován po významném zdejším rodáku Jaroslavu Kocianovi.

Zakládajícími členy orchestru byli především učitelé LŠU J. Kociana v Ústí nad Orlicí, ale také učitelé z LŠU A. Benewitze v České Třebové, hráči z Brandýsa nad Orlicí, Chocně, Vysokého Mýta a Litomyšle. Za prvních patnáct let činnosti orchestr uspořádal v Ústí i po celé vlasti více než stovku koncertů.

S tímto hudebním tělesem vystoupilo i mnoho úspěšných sólistů, například Václav Snítil, Pavel Hůla, Bohuslav Matoušek, Čeněk Pavlík, Gabriela Demeterová – housle, František Uhlíř ml. – kontrabas, Jiří Janeba – lesní roh, Michael Ericsson – violoncello a další.¹¹³

Současný repertoár je rozmanitý, KOJK studuje díla komorní i symfonická. Na některých skladbách se podílí i dechová sekce Filharmonie Hradec Králové. Z nastudovaného programu je třeba připomenout náročná díla: B. Smetana – *Má Vlast*, W. A. Mozart - *Requiem*, A. Dvořák – *Symfonie e moll „Z Nového světa“* nebo *Braniborské koncerty* J. S. Bacha a řadu dalších.

---

¹¹²JANEBA, R. Komorní orchestr Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1975. č. 9, s. 15.

¹¹³ ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. s. 33 - 34.

Nyní orchestr pracuje pod taktovkou MgA. Bohuslava Mimry, ředitele ZUŠ v České Třebové, který vedení souboru převzal roku 1983 po Antonínu Šimečkovi. Orchestr má na svém kontě více než pět set koncertů, televizní i rozhlasové záznamy a koncertní turné po Rakousku, Německu a Polsku. Patří mezi nejlepší amatérská hudební tělesa v České republice.¹¹⁴

---

¹¹⁴ VAŠKO, M. Komorní orchestr Jaroslava Kociana [online]. 2003. [cit. 2011-3-21]. Dostupný z WWW: <http://www.kojk.cz/>.

Závěr

Hlavním cílem mé práce bylo stručně nastínit ústecké hudební dějiny do roku 1852, následně pak detailně rozebrat činnost Jaroslava Kociana ve spojitosti s Ústím, popsat Kocianův umělecký i osobní život ve městě, celkově charakterizovat jeho osobu a připomenout jeho vliv na Ústí, který je patrný až do současnosti.

Využívala jsem velké množství materiálů, hlavními zdroji byla literatura psaná přibližně od 70. let 20. století: životopisné knihy především od současných ústeckých autorů, vzpomínky Kocianových žáků a kolegů, almanachy Základní umělecké školy Jaroslava Kociana a Kocianovy houslové soutěže, Ústecké kulturní zpravodaje. Čerpala jsem též z obsáhlých Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí J. Zábrodského (psány do roku 1903), dále z pramenů a materiálů Městského muzea a archivu Základní umělecké školy Jaroslava Kociana. Internetové stránky jsem používala pouze minimálně, sloužily mi hlavně k charakterizování současného stavu hudebních institucí.

V Městském muzeu v Ústí nad Orlicí jsem měla možnost podrobně prozkoumat Kocianovu pozůstalost, ze které jsem čerpala především podklady použité v přílohách. Byla jsem překvapená, jak mnoho dokumentů se o něm dochovalo. Ve velkém množství pohlednic, dopisů, fotografií, plakátů z koncertů a jiných materiálů jsem objevovala originální záznamy, které byly poté reprodukovány v mnohých publikacích, což bylo pro srovnání velice přínosné. Zajímavé bylo sledovat Kocianův rukopis, vysvědčení, sešity z konzervatoře nebo rodný a úmrtní list. Nahlédnutí do soukromí umělce mi napomohlo k dotvoření celkového obrazu a názoru na Kociana v souvislosti s hudebním prostředím Ústí nad Orlicí.

Chtěla jsem poukázat především na samozřejmý a nezištný vztah Jaroslava Kociana k jeho rodnému městu. Umělcovo neúnavné nadšení a radost z muziky udělala z malého chudého, ne nijak významného města centrum hudby, které si tuto tradici zachovalo dodnes. Jeho výrazným přičiněním se housle staly asi nejoblíbenějším a nejrozšířenějším nástrojem ve městě. Nyní je o studium hry na tento nástroj v ústecké hudební škole velký zájem.

Cílem mé práce nebylo zpracovat pouze vliv jednostranný, a to Kociana na Ústí nad Orlicí. Musíme brát zřetel i na druhé, zprvu ne tak patrné ovlivnění. Ústí sehrálo v Kocianově hudebním vývoji také nepřehlédnutelnou roli. Bez muzikantského rodinného zázemí, Cecilské hudební jednoty a města, které Jaroslavovo nadání vřele podporovalo, by se Kocianův hudební talent neměl šanci projevit v celé míře.

Kocianovo jméno v Ústí žije nadále v podobě hudebních spolků a organizací, které byly založeny na památku Mistra houslového umění a zachování jeho památky.

Seznam použitých zkratk

AMU – Akademie múzických umění

CHJ – Cecilská hudební jednota

EMCY – European Union of Music Competitions for Youth

JAMU – Janáčkova akademie múzických umění

JK – Jaroslav Kocian

KHS – Kocianova houslová soutěž

KOJK – Komorní orchestr Jaroslava Kociana

LŠU – Lidová škola umění

ROH – Revoluční odborové hnutí

ZUŠ – Základní umělecká škola

Bibliografie

A) Knihy

1. ČERNÝ, V. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. 47 s.
2. ČERNÝ, V. *Co vím o veselém strýci Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. 37 s.
3. KOCIAN, J. *Sborník statí a vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. 225 s.
4. PEKOVÁ, J. *Múzy Kocianova rodu*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. nestr. ISBN neuvedeno.
5. PEKOVÁ, J., SÜSSEROVÁ, J. *Bratrance Jaroslav a Quido Tomáš Kocianovi*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí ve spolupráci s Městským muzeem, 2008. 15 s. ISBN neuvedeno.
6. POLÍVKA, V. *S Kocianem kolem světa*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství A. J. Boháč, 1945. 90 s.
7. POSLEDNÍ, J. a kol. *Jaroslav Kocian 125 let*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2008. 87 s. ISBN 978-80-7405-006-0.
8. ROLLEROVÁ, M. *Rodnému městu Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. 63 s.
9. ROLLEROVÁ, M. *Zpěv mého domova*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1978. 64 s.
10. SEDLÁČEK, P. a kol. *Půl století Kocianovy houslové soutěže*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Nadační fond Mistra Jaroslava Kociana, 2008. 56 s. ISBN neuvedeno.
11. SEKOTOVÁ, V. *200 let trvání Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Městské muzeum, 2003. 60 s. ISBN 80-239-2168-1.
12. SEKOTOVÁ, V. *Jaroslav Kocian a Cecilská hudební jednota*. Ústí nad Orlicí: Nadační fond Mistra Jaroslava Kociana, 2003. nestr. ISBN 80-86042-79-0.
13. SEKOTOVÁ, V. *Měšťanské tradice*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí, 2007. 15 s. ISBN neuvedeno.
14. SEKOTOVÁ, V. *Čestné občanství*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Město Ústí nad Orlicí, 2007. 15 s. ISBN neuvedeno.
15. ŠELF, V. a kol. *Hudební tradice Ústí nad Orlicí*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Okresní knihovna, 1983. 39 s.
16. ŠLAJS, A. *Jaroslav Kocian*. 1. vyd. Pardubice: Krajský dům osvěty, 1958. 75 s.
17. ŠUDOVÁ, L. *Jaroslav Kocian a Ústí nad Orlicí*. Hradec Králové, 1992. Diplomová práce na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové na katedře dějin a didaktiky dějepisu. 110 s.
18. THIELE, V. *Úsměvy Jaroslava Kociana*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Závodní klub ROH, 1983. 59 s.

19. ZÁBRODSKÝ, J. *Paměti Cecilské hudební jednoty v Ústí nad Orlicí, vydané na památku stoletého jejího trvání*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Cecilská hudební jednota v Ústí nad Orlicí, 1903. 233 s.

B) Časopisy, seriálové publikace

1. SEDLÁČEK, P. Z historie Kocianovy houslové soutěže. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1971. č. 5.
2. ROLLEROVÁ, M. Vzpomínky na Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1972. č. 5.
3. JANEBA, R. Komorní orchestr Jaroslava Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1975. č. 9.
4. AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian a jeho Ústí. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 2.
5. AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian – pro čest svého národa. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 3.
6. ČERNÝ, V. Jaroslav Kocian – vzpomínky na nezapomenutelného Kociana. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 5.
7. AUTOR NEUVEDEN. Jaroslav Kocian. *Ústecký kulturní zpravodaj*, 1983. č. 12.

C) Webové stránky

1. AUTOR NEUVEDEN. Sbor Cecilské hudební jednoty [online]. datum nevedeno. [cit.2011-3-21]. Dostupný z WWW: http://www.sbor.cz/detail_sbor.php?id=10813&PHPSESSID=a0f
2. VAŠKO, M. Komorní orchestr Jaroslava Kociana [online]. 2003. [cit. 2011-3-21]. Dostupný z WWW: <http://www.kojk.cz/>.

D) Ostatní zdroje

1. Městské muzeum Ústí nad Orlicí: Pozůstalost Jaroslava Kociana
2. BOUŠKOVÁ, D. *ZUŠ Jaroslava Kociana – historie a současnost*, 2009 (zpracováno pro účely školy).

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Kocian jako pětiletý.....	1
Příloha č. 2 - Program turné po Americe.....	2
Příloha č. 3 - Plakát koncertu z roku 1903.....	3
Příloha č. 4 - Plakát koncertu v Carnegie Hall.....	4
Příloha č. 5 - Plakát koncertu v Ústí nad Orlicí.....	5
Příloha č. 6 - Plakát charitativního koncertu v Pardubicích.....	6
Příloha č. 7 - Plakát jednoho z posledních Kocianových koncertů.....	7
Příloha č. 8 - Marie Rollerová vzpomíná na svého bratrance.....	8

